

C/ Nou del teatre, 16
17004 - GIRONA
Tel. 972 22 50 44
www.cinematruffaut.girona.cat
a.e: info@cinematruffaut.com

MEMBRE DE LA XARXA

TÓTEM

Mèxic, 2023

Direcció: Lila Avilés

Guió: Lila Avilés

Intèrprets: Naïma Senties,
Montserrat Marañón, Marisol
Gasé, Teresa Sánchez

Durada: 95 min

Gènere: drama

Idioma: castellà

Data d'estrena: 01/03/2024

Retrat naturalista entre la vida i la mort

La camarista (2018), el debut de la directora mexicana Lila Avilés, era un retrat detallat i crític de la vida de les treballadores de la neteja dels macro-hotels dels Estats Units. Aquella òpera prima ja va cridar l'atenció per la precisió i coneixement del mitjà amb el que estava feta. Cinc anys després, Avilés fa un pas endavant ferm amb *Tótem*, el seu segon treball, reconegut amb diversos premis internacionals, candidata mexicana als Oscars d'enguany (va estar a la shortlist prèvia a les nominacions) i convertint-se en un film que ha generat un gran consens crític.

El que més sorprèn de *Tótem* és la seguretat i habilitat de la directora mexicana en tractar un tema espinós, gens fàcil però del que en surt plenament aïrosa. Per fer-ho, la decisió d'explicar-nos la història des del punt de vista d'una nena, es rebel·la com una decisió ideal. I tot a *Tótem* dona la sensació d'estar creat des de la naturalitat, emascarant la construcció dramàtica i els moviments d'escena com si pràcticament no hi hagués preparació, com si tot succeís de manera molt orgànica. El personatge de Sol és només el fil conductor, l'enllaç necessari que ens submergeix en uns altres personatges que viuen cadascun d'ells la seva realitat individual i col·lectiva d'una manera molt particular. Avilés també farceix tot aquest conjunt de múltiples referències contextuais, com quan apareix una chamán que evoca als esperits, o amb totes les mencions -algunes més explícites d'altres més figurades- a la mateixa cultura popular que té el film.

Tótem és una pel·lícula que abraça la realitat en totes les seves dimensions: és un retrat d'un microcosmos familiar aparentment caòtic en el que hi ha totes les edats, diverses perspectives, anhels i obsessions, i en el que la vida emergeix també com l'acceptació de la mort. A excepció del pròleg inicial, quan Sol i la seva mare es preparen per anar a la casa del pare, tota la pel·lícula passa en el mateix espai, un espai pel que la

càmera d'Avilés es mou amb extraordinària habilitat, amagada entre les lleixes o les cortines per retratar i fer-nos partícips dels moments de màxima intimitat dels personatges. A la planta de baix de la casa, la vida s'obre pas mentre hi ha un procés d'acceptació de la mort que bascula a la planta de dalt. I al jardí, en la celebració sorpresa nocturna del darrer terç de la pel·lícula, els dos elements es donen la mà, generant alguns dels millors moments, fins a l'hipnòtic darrer pla amb la protagonista davant el pastís amb espelmes.

Com s'ha comentat a l'inici d'aquest text, és notable la forma amb la que Avilés treballa tot aquest material fàcilment inflamable. *Tótem* commou sense cap necessitat de forçar les situacions, de caure en la temptació de la llàgrima fàcil. Hi ha una emoció col·lectiva que es traspua pla a pla, mentre com a espectadors descobrim que darrere la quotidianitat aparentment intranscendent s'hi amaga un imminent drama. Cada personatge s'hi enfronta amb una actitud diferent, i la festa final és no només un exercici de comiat col·lectiu sinó també una forma de vehicular aquestes maneres específiques de mirar cara a cara a la realitat. Lila Avilés ha fet una pel·lícula naturalista, com una petita peça de càmera que no necessita de cap cop d'efecte per commoure'ns, i sense renunciar fins i tot a pinzellades d'humor. És la reafirmació d'una directora talentosa, excel·lentment dotada per fer una observació detallada de la realitat, a la que caldrà seguir molt d'aprop en els seus propers projectes.

Paco Vilallonga
Col·lectiu de Crítics de Cinema de Girona